

Lublin, dnia 25. 01. 2018 r.

Prof. dr hab. Krzysztof Szymanowicz
Uniwersytet Marii Curie - Skłodowskiej
w Lublinie
Wydział Artystyczny

Recenzja pracy doktorskiej i dorobku artystycznego, mgr Joanny Paljochy sporządzona w związku z przewodem doktorskim w dziedzinie sztuk plastycznych, w dyscyplinie sztuki piękne, wszczętym przez Radę Wydziału Grafiki i Malarstwa Akademii Sztuk Pięknych w Łodzi.

Część pierwsza

Mgr Joanna Paljocha urodziła się 14 maja 1977 roku w Łodzi. W latach 1997 – 2002 studiowała na Wydziale Grafiki i Malarstwa w Akademii Sztuk Pięknych im. Wł. Strzemińskiego w Łodzi. W 2002 roku obroniła dyplom z wyróżnieniem w Pracowni Technik Drzeworytniczych prof. Andrzeja Bartczaka, aneks w Pracowni Fotografii i Obrazu Wideo prof. Ireneusza Pierzgalskiego. W latach 2005 – 2007 studiowała na studiach podyplomowych (Meisterschullerstudium) na Wydziale Grafiki i Malarstwa w Wyższej Szkole Sztuk Pięknych w Dreźnie (HfBK Dresden) /Niemcy (prowadzący: prof. Peter Boemmels). W trakcie studiów pracowała w charakterze ilustratorki w „Gazeta Wyborcza” Łódź, była przewodnikiem po wystawach: „Goya, Piranessi – symbole i wizje”, „Picasso” w Muzeum Miasta Łodzi. Pracowała jako projektantka grafiki i stron internetowych, współpracowała ze Stowarzyszeniem Twórców KONCEPT. Pracowała w Niemczech jako pracownik produkcji w firmie Dental-Kosmetik GmbH, Drezno, a później jako grafik - projektant, Eigenart Leuchten und Beleuchtung Christoph Kappeler GmbH , Radebeul / Niemcy.

Od roku 2012 do dzisiaj jest asystentką w Pracowni Podstaw Kompozycji I prowadzonej przez dr hab. Danutę Wieczorek, prof. nadzw. na Wydziale Grafiki i Malarstwa Akademii Sztuk Pięknych im. Wł. Strzemińskiego w Łodzi.

W trakcie studiów wspólnie z przyjaciółmi założyła Stowarzyszenie Twórców „KONCEPT”. Organizowała zajęcia dla dzieci szkół podstawowych oraz plenery wakacyjne. Prace powstałe na plenerach z zakresu grafiki, malarstwa i fotografii były prezentowane w latach 2002 – 2006 na wystawach w Polsce, Norwegii i Stanach Zjednoczonych. W czasie ostatniego roku studiów pani Joanna otrzymała stypendium Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Dużym doświadczeniem dla doktorantki były pobyty stypendialne w Niemczech (w 2003 roku na XIII-tym Saksońskim Sympozjum Graficznym w Domu Pracy Twórczej w Hohenossig i dwukrotnie w roku 2004-tym w Domu Pracy Twórczej Denkmalschmiede Höfgen w Kaditzsch) oraz w latach 2005 - 2006 w Belgii (Frans Masereelcentrum, Kasterlee).

Na dorobek artystyczny pani Joanny Paljochy składa się siedem wystaw indywidualnych: **2005** - „Grafika”, Galeria Bałucka, Łódź, „Joanna Bielawska - Grafika, Eberhard Krüger - Malarstwo”; Pressehaus „Lausitzer Rundschau” - Cottbus/Niemcy **2007**-„Grafika / Malarstwo”, wystawa indywidualna, Kulturcafe Alte Bäckerei – Großhennersdorf/Niemcy, **2008**-„Między innymi <<Wyciąć>>” Galeria Młodej Sztuki, Schauspielhaus Drezno/Niemcy, **2015** - „Achromatic & chromatic. Malarstwo, ilustracja, grafika”. (z prof. Danutą Wieczorek), Galeria Miejskiego Ośrodka Kultury w Skierniewicach, -”Grafika. Joanna Paljocha”. Galeria OdNowa, ASP Łódź - ”Energia Barwy”. Wystawa grafiki. Galeria Okno na Sztukę, Kutnowski Dom Kultury, Kutno.

Ostatnia wystawa „Energia Barwy” związana jest z pracą badawczą prowadzoną przez panią Joannę i finansowaną ze środków MNiSW w ramach dotacji na utrzymanie potencjału badawczego.

Brała udział w wielu wystawach zbiorowych w kraju i za granicą:

2002 -Rocznik 2002 – wystawa najlepszych kolekcji dyplomowych ASP w Łodzi z 2002 roku, Centralne Muzeum Włókiennictwa, Łódź, Cykl wystaw: „Uwaga Koncept!” - Łódź, grafika: Galeria Nowa DK, malarstwo: Poleski Ośrodek Sztuki, II Międzynarodowe Biennale Miniatury – Częstochowa, **2003** - VIII Quadriennale Drzeworytu i Linorytu Polskiego, Galeria BWA – Olsztyn, V Międzynarodowa Wystawa Miniatury Graficznej - Dumfries/Wielka Brytania, XI Międzynarodowe Biennale Grafiki w Sarcelles/Francja, Wystawa grafiki „Galerie in Hörsaal” Uniwersytet w Lipsku/Niemcy, V Międzynarodowy Konkurs Ex Librisu – Gliwice, Międzynarodowa Wystawa Miniatury „Little m 2003” - Wilno/Litwa, V Biennale Miniatury Malarskiej, Galeria Sztuki Wozownia – Toruń, „6 źródeł pokusy: pięć zmysłów i wola”, Wystawa Stowarzyszenia Twórców Koncept, Mazowieckie Centrum Kultury - Warszawa; Galeria Bałucka – Łódź, **2004** - Egeria XII Ogólnopolska Wystawa Sztuki, Powiatowa Galeria

Sztuki - Ostrów Wielkopolski, „Collaboration, Kolaboracja, Samarbeid”, Gallery of the J.Wayne Reitz Union, University of Florida, Gainesville/USA; Galleri fiSk, Bergen/Norwegia, Galeria Teatralna – Sieradz, Międzynarodowa Wystawa Miniatury Graficznej - Sarajevo/Bośnia Hercegowina, III Międzynarodowe Biennale Małych Form Graficznych (BIMPE) - Vancouver/Kanada, -Biennale Małych Form Graficznych - Iowa/USA, **2005** - XIII Międzynarodowe Biennale Grafiki - Varna/Bułgaria, -XII Międzynarodowe Triennale Małej Formy Graficznej Łódź'05, Galerie Miejskie w Łodzi, The 5th International Mini-Print Biennial, Cluj / Rumunia, 7th International Biennial of Engraving, Acqui Terme / Włochy, **2006** - „Wieża Babel” wystawa Stowarzyszenia Twórców Koncept, Galeria BWA, Piotrków Trybunalski, -VII Międzynarodowa Wystawa Miniatury - Fürstenwalde/Niemcy, **2007**- „Love jak M - gdzie są muzy z tamtych lat” Galeria Kuluary – Warszawa, **2008** - XIII Międzynarodowe Triennale Małej Formy Graficznej Łódź'08, Galerie Miejskie w Łodzi, **2009** - Konkurs Malarski „Dynamika formy” - Ulm/Niemcy, Druck Kunst x 15 Muzeum Druku Artystycznego - Lipsk/Niemcy, **2010** - Wystawa malarstwa „Eberhard Dietzsch Kunstpreis für Malerei” Geraer Bank eG - Gera/Niemcy, „Linolschnitt heute” Miejska Galeria Sztuki miasta Bietigheim - Bissingen/Niemcy, 8 Triennale Małych Form Malarskich Galeria Sztuki Wozownia – Toruń, 9 Targi Grafiki, Miśnia/Niemcy, **2011** - XIV Międzynarodowe Triennale Małej Formy Graficznej Łódź'11, Galerie Miejskie w Łodzi, „Ereignis Druckgraphik”, Galerie Vorortost, Leipzig/Niemcy, -Galerie am Kietz, wystawa poplenerowa, Schwedt/Niemcy, „Von Kaiserblau bis Luxus schwarz” Museum Grafiki, Bad Steben/Niemcy, **2012** - V Międzynarodowy Konkurs Rysunku, Muzeum Architektury, Wrocław, Wystawa Pedagogów Katedry Multimediiów ASP w Łodzi, Muzeum Kinematografii, Łódź, **2013** - 9 Triennale Małych Form Malarskich, wystawa pokonkursowa, Galeria Sztuki Wozownia, Toruń, **2014** - XV Międzynarodowe Triennale Małej Formy Graficznej Łódź'14, Galerie Miejskie w Łodzi,-„Wtajemniczeni. Wtajemniczeni Mistrzowie i adepci grafiki artystycznej ”, Galeria KOBRO, ASP Łódź, VIII Triennale Polskiego Rysunku Współczesnego - Muzeum Kresów w Lubaczowie „Triennale Polskiego Rysunku Współczesnego” – wybrane prace – BWA Galeria Zamojska, XV Międzynarodowe Biennale Małej Formy Graficznej i Ekslibrisu, Muzeum Miasta Ostrowa Wielkopolskiego, Studioausstellung „Sie haben den Wahl!” Städtische Galerie, Bietigheim-Bissingen/ Niemcy, "Pozdrowienia z Łodzi" Galeria Szósta Dzielnica, Łódź, International Small Engraving Salon, Florean Museum, Rumunia, **2015** - II Międzynarodowy Konkurs Artystyczny PEJZAŻ WSPÓŁCZESNY, Miejska Galeria Sztuki w Częstochowie, „Kutno i róże”, wystawa poplenerowa w Galerii Kutnowskiego Domu Kultury „Okno na Sztukę”, Kutno, „Z papieru i na papierze” wystawa inauguracyjna Plener Integracji Twórczej Laskowo 2015, MDK

Chodzież, XI Quadriennale Drzeworytu i Linorytu Polskiego, Galeria BWA – Olsztyn,
"Paper Works #003", HOLTHOFF-MOKROSS Galerie, Hamburg, Niemcy.

Za swoją twórczość otrzymała nagrody i wyróżnienia: **2001** Międzynarodowy Konkurs Fotograficzny „Oblicza Ziemi” - Wrocław, wyróżnienie, **2001 – 2002** roczne stypendium Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, **2002** I Międzynarodowe Biennale Ex Librisu i Małej Formy Graficznej - Boguszów Gorce, III nagroda, **2004** III Międzynarodowe Biennale Miniatury - Częstochowa, wyróżnienie, II Międzynarodowe Biennale Ex Librisu i Małej Formy Graficznej - Boguszów Gorce, I nagroda, **2010** Konkurs i wystawa plastyczna poświęcona pamięci Jana Pawła II, Galeria Aula Jana Pawła II, Łódź - Andrzejów, wyróżnienie honorowe.

Po ukończeniu studiów kontynuowała i rozwijała swoją twórczość wykonując abstrakcyjne grafiki w technice linorytu, których tematem była martwa natura, a następnym tematem była samotność realizowanym w fotografii i malarstwie. Od 2009 roku powstają cykle graficzne „Konstelacje”, „Tancerki”, „Odbicia”. Wykonała ilustracje do książek dla dzieci m. in. „Słodka Bajka” i „Marysia mówi Pa Pa” Joanny Jagodzińskiej, „Świnki” Danuty Wawiłow, „Zagadki” braci Grimm, „Ziewadło” i „Talerz” Jana Brzechwy oraz książka jej autorstwa „Dziadek”. Uprawia również rysunek traktując go jako samodzielną dyscyplinę wprowadzając do procesu rysowania nietypowe narzędzie nóż, który pozwala jej na wydrapywanie śladów w czarnej farbie. Jej rysunki były prezentowane na Międzynarodowym Konkursie Rysunku we Wrocławiu i Triennale Polskiego Rysunku w Lubaczowie. Z dużym bagażem doświadczeń pani Joanna w listopadzie 2011 roku rozpoczęła pracę w Pracowni Podstaw Kompozycji prowadzonej przez dr hab. Danutę Wieczorek, profesor ASP. Na początku swojej pracy dydaktycznej prowadziła dwa zadania z kilkorgiem studentów drugiego i czwartego semestru. Obecnie prowadzi zadania z programu pracowni dla wszystkich studentów malarstwa. Jest zaangażowana w działalność organizacyjną poprzez pełnienie funkcji koordynatora przygotowującego osiągnięcia pracowników Katedry Intermediów do parametryzacji, organizuje wystawy prac studentów, pomaga w organizacji a także prowadzi Letnie Kursy Grafiki i Tkaniny Artystycznej PATA.

Część druga

Praca doktorska mgr Joanny Paljochy zatytułowana „Rzeczywistość zapamiętana. Przemiany kształtów i kolorów świata w formę graficzną” to cykl 19 grafik wykonanych w technice linorytu kolorowego.

Pani Joanna we wstępie pisze, że chciałaby prześledzić te czynniki, które wpływają na przemiany kształtów i kolorów w jej linorytach. Są one także zapisem określonego czasu i tu autorka podaje nam konkretny czas od października 2016 do lata 2017 roku. Inspiracją dla pani Joanny jest otaczający nas świat i jej egzystencja w nim. Są to zapisy fragmentów życia codziennego, ulotnych doświadczeń i odwiedzanych miejsc. Zapisane w pamięci stają się źródłem emocji przenoszonych za pomocą znaków na kartki papieru. Tytuły umieszczone pod grafikami „Żółty wazon”, „Martwa natura z zielonym dzbankiem”, „Drzwi do lasu”, „Poranek”, czy „Zegar kuchenny”, są jak wyrwane kartki z pamiętnika, które opisują nam osobistą przestrzeń i czas. Praca „Żółty wazon” rozpoczynająca zestaw grafik jest wycinkiem otaczającej nas rzeczywistości. Dokonane w niej modyfikacje kształtu wazonu i tych elementów, które znajdują się obok niego jak obrus podyktowane są szukaniem harmonii i równowagi w kompozycji i są nadal czytelne. Zastosowane kolory, które nie naśladują rzeczywistości, ograniczone do skali żółcieni budują nastrój tej pracy.

Dalsze upraszczanie elementów kompozycji przez autorkę i zacieranie cech rzeczywistości widać w pracach „Koniczyna”, „Wiatr” i zbliża je do całkowitego pozbycia się tych cech w grafikach: „Między żelazem a srebrem”, „Drzwi do lasu”, „Poranek”, czy „Łan”. W tych pracach widać, że pani Joanna korzystając z pamięci i wyobraźni buduje kompozycję szukając formy i barwy.

„Cały czas pojawia się też igranie między dwoma biegunami; między odniesieniami do rzeczywistości zapamiętanej a wrażeniem subiektywnych stanów psychicznych”. Myślę, że pamięć stanowi tworzywo dla twórczości pani Joanny, które pozwala jej odnaleźć zapamiętane ślady i za pomocą nich przybliżyć się do rzeczy wyższych niż ujmowane zmysłami i umysłem człowieka.

Takie działanie jest sposobem poznawania siebie i świata w którym żyjemy, jest to droga mówienia swoim subiektywnym głosem o sobie i naszych czasach.

Pani Joanna robi projekty – szkice, które są poddawane wielorakim modyfikacjom – przekształceniom, do niektórych wraca po kilku tygodniach. Korzysta z programu komputerowego, który pozwala dokonać dalszych zmian a także powiększyć projekt jak podaje nawet ośmiokrotnie.

W swojej pracy pisemnej pisze, że przyczyną powstawania większości grafik jest kolor zauważony w naturze lub wyśniony. Kolor w jej pracach jest ważnym elementem

budującym płaszczyznę ale także ma znaczenie symboliczne i wyraża stany emocjonalne. Kolor określa kształty i wzajemne położenie elementów kompozycji, i widzimy to we wszystkich prezentowanych grafikach.

Artystka rozpoczyna proces drukowania bez wykonywania kolorowych projektów i mówi nam „ Czasami też daję się uwieść zaskakującej barwie, która nagle pojawia się pod szpachlą, w trakcie mieszania farb. To wybór pierwszego koloru decyduje o charakterze niewidzialnej jeszcze całości.”

Stosuje metodę wykonywania linorytu kolorowego nazywaną „drukem redukcyjnym”, w którym kolejne etapy wycinania matrycy są nierozdzielalne z drukiem i pozwalają nakładać kolejne warstwy koloru ale nie możemy się cofnąć i rozpocząć proces od początku. Dlatego, przy tej metodzie wymagane jest posiadanie dużego doświadczenia warsztatowego. Takie doświadczenie pani Joanna posiada i widzimy je w prezentowanych przez nią grafikach.

Wybór tej metody tworzenia linorytu kolorowego wydaje się być świadomym i uzasadnionym przez charakterystyczny proces powstawania odbitki i możliwość dokonywania zmian koloru poprzez nadrukowywanie kolejnych warstw i szukanie odpowiedniej równowagi kolorystycznej, harmonii i spokoju.

„Gdy myślę o moich linorytach w tych kategoriach, stwierdzam, że niemożliwe byłoby uzyskanie takich efektów w innej technice. Dlatego linoryt jest tu niezbędny i niezastąpiony”.

W swojej pracy opisuje jak bada kolor i powierzchnie na które jest nadrukowywany. Pomimo dużego doświadczenia artystka musi podejmować ryzyko w procesie druku, jednak jest ono mniejsze gdy oparte jest na zdobytej wiedzy i pozwala unikać błędów. Twórczość pani Joanny wpisuje się do sztuki nieprzedstawieniowej.

W jej kompozycjach przedmioty są odrealnione poprzez uproszczenie kształtu, który doprowadzony do prostego znaku zatracza swój charakter a także oczyszczone z niepotrzebnego otoczenia, gdy matryca jest wycięta po kształcie elementów, prace: „Między żelazem a srebrem”, „Znaki”, czy „Koty za Płoty”. Formy te otrzymują barwę, która pozwala im żyć własnym bytem. W ten sposób przedstawione elementy kompozycji budują nową rzeczywistość i stają się wieloznaczne.

Praca pisemna składa się z dziewięciu rozdziałów oraz reprodukcji prac graficznych, wszystkie rozdziały czytelnie przedstawiają poruszane przez autorkę problemy plastyczne. Dokładnie opisuje proces twórczy powstawania pracy doktorskiej oraz przedstawia pogłębioną analizę kolejnych etapów powstawania grafik i dobrze tłumaczy podejmowane decyzje. Odnajdujemy w tekście cytaty z Władysława Strzemińskiego, Marii Rzepińskiej, Josef Albers, Gunter Bandman.

Praca pisemna i autoreferat są tak skonstruowane, że łączą się z dziełem plastycznym w jednorodną całość.

Podsumowanie

Praca zatytułowana „Rzeczywistość zapamiętana. Przemiany kształtów i kolorów świata w formę graficzną” stanowi ciekawe rozwiązanie artystyczne i jest ważnym elementem w dorobku autorki. Moja opinia dotycząca przewodu doktorskiego mgr Joanny Paljochy jest pozytywna.

Przedstawiona do oceny praca doktorska wraz z dorobkiem artystycznym potwierdzonym udziałem w wielu wystawach krajowych i zagranicznych oraz uzyskanymi nagrodami a także osiągnięciami w pracy dydaktycznej, uzasadniają postawienie wniosku o nadanie przez Radę Wydziału Grafiki i Malarstwa Akademii Sztuk Pięknych im. Władysława Strzemińskiego w Łodzi mgr Joannie Paljochy stopnia doktora w dziedzinie sztuk plastycznych.

Prof. dr hab. Krzysztof Szymanowicz

